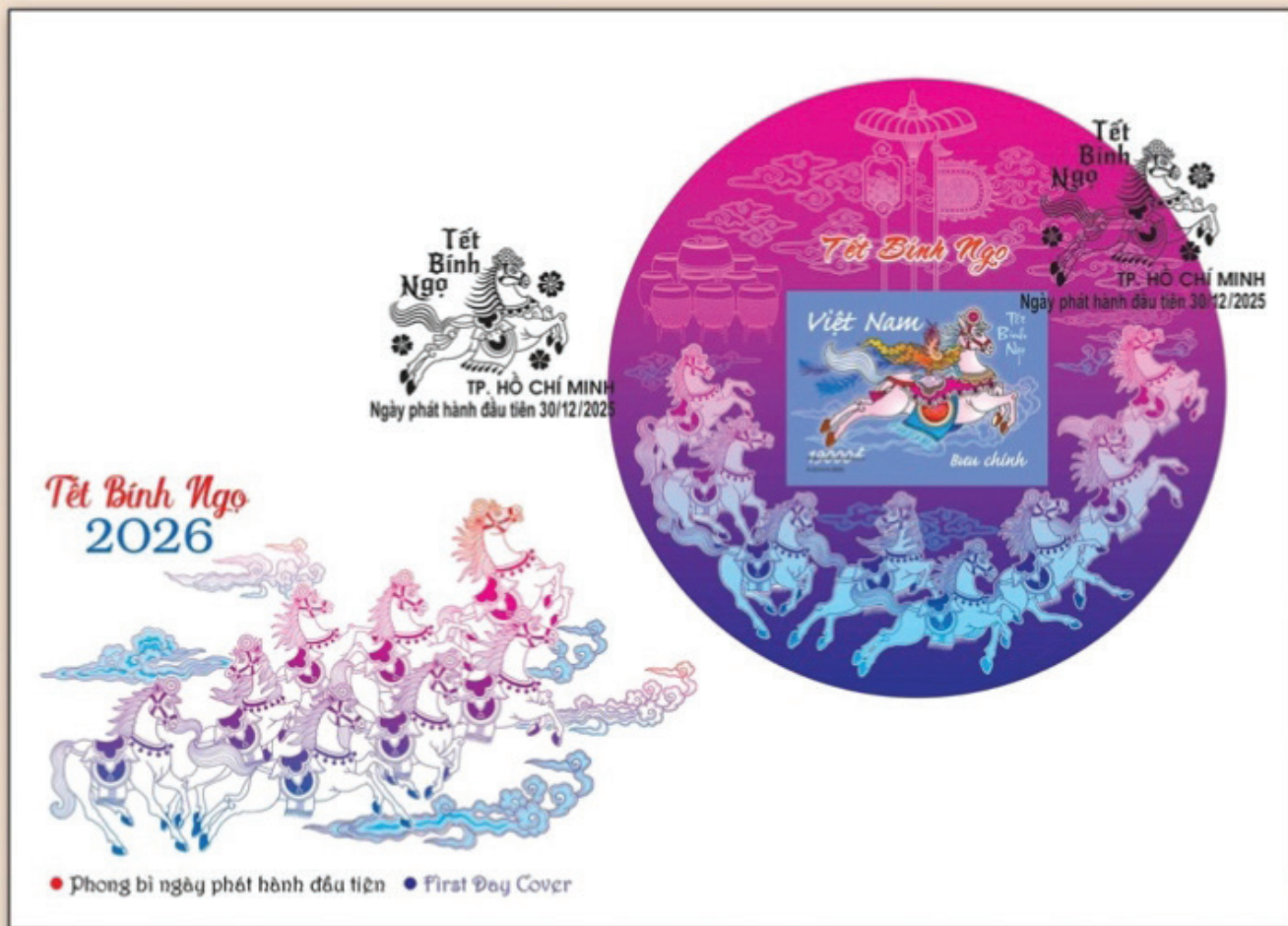

F.D.C - Phong bì ngày đầu tiên phát hành bloc

TẾT VÀ VĂN HOÁ VIỆT TRÊN TEM BƯU CHÍNH

“

Khi những cơn gió se lạnh tràn về, miền Bắc bước vào những ngày đông đặc trưng nhất. Phố phường bỗng chốc rộn ràng hơn với những chuyến xe chở đầy đào thắm, quất vàng, cây cảnh nối đuôi nhau vào từng ngõ nhỏ. Mùi hương trầm phảng phất trong không gian, tiếng các bà, các chị í ới mua bán khiến lòng người nao nao. Tết - mùa đoàn viên thiêng liêng của người Việt đang đến rất gần.

”

Trong dòng chảy rộn ràng ấy, có một niềm vui rất riêng là đón chờ bộ tem Tết. Với nhiều người, sưu tầm tem Tết đã trở thành một thói quen không thể thiếu mỗi độ Xuân về. Cầm trên tay tờ tem nhỏ bé, cùng nhau bàn luận “tem năm nay có gì mới?”, “hình tượng con giáp được thể hiện ra sao?”, đó không chỉ là thú vui, mà dần dà trở thành một nét văn hóa. Một sự háo hức, mong chờ mỗi độ Xuân về.

Bảo tàng thu nhỏ về Tết và văn hoá Việt

Nếu lật giở lại lịch sử phát hành tem bưu chính Việt Nam, có thể thấy tem bưu chính luôn gắn bó chặt chẽ với những dấu mốc quan trọng của đất nước và đời sống xã hội. Riêng với tem Tết, mỗi bộ tem là một lát cắt văn hóa, ghi lại cách người Việt cảm nhận về mùa Xuân, văn hoá Tết của từng năm.

Tết Nguyên đán trong tâm thức người Việt là dịp linh thiêng của đoàn viên, của sum họp gia đình, của sự khởi đầu mới. Chính vì vậy, các bộ tem Tết thường tập trung thể hiện những hình tượng mang tính biểu trưng cao: con giáp của năm, sinh hoạt gia đình, lễ hội mùa Xuân, sắc màu ấm áp và không khí vui tươi.

Trên nền giấy nhỏ bé ấy là cả một thế giới văn hóa được cô đọng. Tem Tết không kể câu chuyện bằng lời, mà bằng hình ảnh, màu sắc và biểu tượng. Mỗi

chi tiết đều được lựa chọn kỹ lưỡng để vừa phù hợp với tinh thần đương đại, vừa giữ được hồn cốt truyền thống Việt.

Họa sỹ Nguyễn Du, Tổng công ty Bưu điện Việt Nam, người đã gắn bó với nhiều bộ tem Tết từng chia sẻ rằng thiết kế tem Tết là một quá trình “đi giữa hai bờ”: Một bên là yêu cầu tạo hình hiện đại, dễ tiếp cận công chúng; bên kia là trách nhiệm giữ gìn và truyền tải những giá trị văn hóa dân gian đã ăn sâu vào tâm thức người Việt.

Bộ tem Tết Đinh Dậu 2017 được họa sỹ Nguyễn Du lấy làm ví dụ là một trong những điển hình cho cách tem bưu chính kể chuyện văn hóa. Lấy hình ảnh gia đình nhà Gà làm trung tâm, bộ tem mở ra một không gian Xuân rộn ràng, gần gũi nhưng vẫn giàu biểu tượng.

Gam màu ấm được sử dụng chủ đạo, nền tem gợi chất giấy điệp - một chất liệu truyền thống trong tranh dân gian Việt Nam. Màu hồng hoa đào và vàng hoa mai được phối hợp tinh tế, như một sự nối dài sắc Xuân từ Bắc vào Nam. Điểm xuyết phía sau là lá cờ hội tung bay, tạo cảm giác lễ hội tưng bừng.

Đặc biệt, hình ảnh con gà được thể hiện bằng chất liệu dân gian “tò he” - thứ đồ chơi truyền thống gắn liền với kỷ ức tuổi thơ của nhiều thế hệ người Việt. Chỉ

Bộ tem Tết Đinh Dậu 2017.

Bộ tem Tết Quý Mão 2023.

một chi tiết ấy thôi cũng đủ để bộ tem gọi lên cả một không gian văn hóa làng quê Việt Nam trong những ngày Tết xưa.

Ở đó, tem không chỉ “đẹp”, mà còn “kể chuyện”. Câu chuyện về gia đình, về sự sinh sôi, về hy vọng cho một năm mới đủ đầy.

Nếu như các bộ tem Tết truyền thống tập trung vào tinh thần dân gian, thì trong những năm gần đây, tem Tết Việt Nam ngày càng thể hiện rõ sự chuyển động của mỹ thuật hiện đại. Nhà thiết kế Nguyễn Quang Vinh là một trong những gương mặt tiêu biểu cho xu hướng ấy.

Theo nhà thiết kế, để thiết kế một bộ tem Tết, công việc không chỉ dừng lại ở việc “vẽ cho đẹp”. Đó là cả một quá trình nghiên cứu sâu về con giáp, về biểu tượng văn hóa, về lịch sử và tâm thức dân gian Việt Nam. Mỗi đường nét, mỗi mảng màu đều phải có lý do tồn tại.

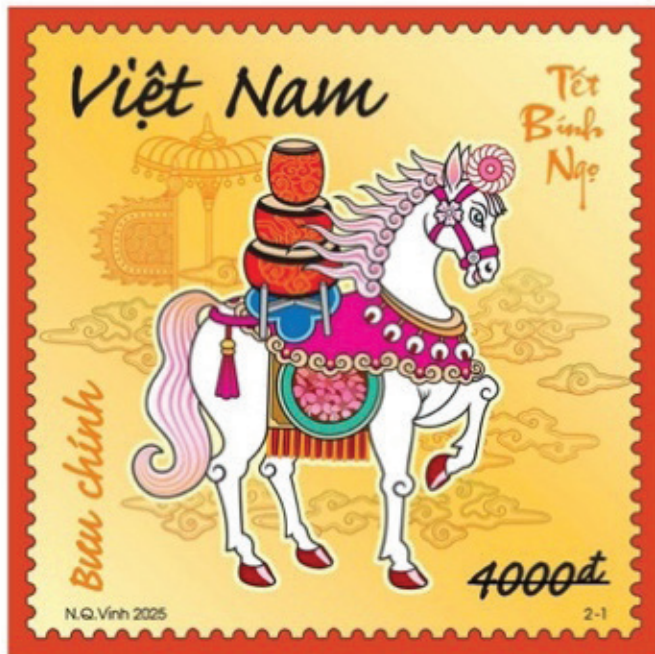
Bộ tem Tết Quý Mão 2023 mang phong cách tạo hình hiện đại với đường nét mạnh mẽ, dứt khoát nhưng không khô cứng. Hai mẫu tem khắc họa hình ảnh mèo mẹ và mèo con trong hai không gian màu sắc khác nhau, tạo nên một câu chuyện trọn vẹn về gia đình.

Hình ảnh mèo mẹ ôm ấp mèo con gợi lên sự bao dung, che chở. Mèo cha xuất hiện đơn độc hơn, trên nền tem màu xanh sắc lạnh, tạo liên tưởng đến hình ảnh người cha đầy mạnh mẽ, có phần “đơn độc”, một mình gánh vác cả “thế giới” trên lưng để bảo vệ sự bình yên cho gia đình nhỏ của mình - một hình ảnh rất quen thuộc trong văn hóa Á Đông. Qua đó, tem Tết không chỉ nói về con giáp, mà nói về những giá trị gia đình Việt.

Cuộc đối thoại với di sản

Chia sẻ với phóng viên Tạp chí Khoa học và Công nghệ Việt Nam về con giáp biểu tượng của năm Bính Ngọ 2026, nhà thiết kế Nguyễn Quang Vinh cho biết, trong 12 con giáp, ngựa là linh vật mang nhiều lớp ý nghĩa biểu trưng. Ngựa tượng trưng cho sự trung thành, bền bỉ, nhẫn nại, cho khát vọng bứt phá và tinh thần không ngừng tiến về phía trước. Trong đời sống tâm linh và văn hóa dân gian Việt Nam, hình ảnh con ngựa còn gắn liền với tài lộc, sự hanh thông, thuận lợi và thành công. Câu chúc “Mã đáo thành công” vì thế không chỉ là lời chúc may mắn đầu năm mà còn hàm chứa triết lý sâu sắc về hành trình nỗ lực, kiên trì để chạm tới đích đến.

Bộ tem Tết Bính Ngọ năm nay gồm 2 mẫu tem thể hiện ngựa trắng và ngựa đỏ, không chỉ là hai hình ảnh

Bộ tem Tết Bính Ngọ 2026.

ngựa quen thuộc thường thấy ở cổng làng, đình, đền, miếu Việt Nam, mà còn được xây dựng như hai biểu trưng hài hòa của triết lý âm - dương phương Đông.

Ngựa trắng trên tem có bờm dài thướt tha, đôi mi cong vút, đôi chân thon mảnh, chiếc cổ cao thanh thoát, cõng đàn trống con - hiện thân cho tính âm, cho sự mềm mại, tinh tế và bao dung. Ngựa đỏ với bờm ngắn, lông mày rậm, thân hình vạm vỡ, đôi chân chắc khỏe, ngực nở, cõng chiếc trống cái - hiện thân cho tính dương, cho sức mạnh, sự vững chãi và quyết đoán.

Hai hình ảnh ngựa trắng và ngựa đỏ khi ghép lại tạo nên sự hài hòa trọn vẹn. Tư thế hai con ngựa như đang cúi chào nhau càng làm nổi bật yếu tố nhân văn: Ngựa cái cúi thấp hơn thể hiện sự khiêm nhường, ngựa đực cúi nhẹ, ánh nhìn triu mến hướng về bạn đồng hành. Toàn bộ bố cục của mẫu tem gợi lên hình ảnh một gia đình hạnh phúc, một mùa Xuân sum vầy ngập tràn yêu thương.

Nếu hai mẫu tem thể hiện sự hòa hợp và hanh thông thì mẫu block của bộ tem lại mở ra không gian rộng lớn hơn với hình ảnh đàn ngựa 8 con đang phi nước đại. Đây là ẩn dụ cho ước vọng đoàn viên, cho sự đồng lòng và gắn kết - điều mà mỗi gia đình Việt đều mong mỗi khi Tết đến, Xuân về.

Đáng chú ý, giữa đàn ngựa đang phi có một con quay đầu lại, như khích lệ con đi sau hãy cố lên. “Chi tiết tưởng chừng nhỏ bé ấy lại mang ý nghĩa sâu sắc: Thành công không chỉ đến từ nỗ lực cá nhân mà còn cần sự đồng viên, nâng đỡ và đồng hành của cộng đồng. Đó chính là tinh thần sâu xa của lời chúc “Mã đáo thành công””, nhà thiết kế Nguyễn Quang Vinh chia sẻ thêm.

Cùng với đó, vượt lên trên khái niệm thành công thông thường, nhà thiết kế bộ tem Nguyễn Quang Vinh còn đưa vào block tem hình tượng “Thiên lý mã” - ngựa thần bay trên mây, được chấp thêm đôi cánh Phượng Hoàng. Đây là biểu tượng của khát vọng vươn xa, của sự thăng tiến, chiến thắng và thành tựu vượt giới hạn. Hình ảnh ấy cũng chính là lời chúc đầu năm đầy ý nghĩa mà ngành Bưu điện gửi gắm tới mọi nhà.

Chia sẻ thêm về hành trình sáng tác bộ tem Tết Bính Ngọ, nhà thiết kế Nguyễn Quang Vinh cho biết: “Tôi đã dành nhiều thời gian nghiên cứu kho tàng văn hóa dân gian Việt Nam và không khỏi bất ngờ khi phát hiện ngựa không phải là loài động vật bản địa của Việt Nam. Tuy nhiên, qua hàng trăm năm, bằng sức sáng tạo và khả năng Việt hóa độc đáo, cha ông ta đã biến ngựa thành một linh vật mang đậm tâm tính và bản sắc Việt”.

“Đây là bộ tem Tết thứ 7, tôi đảm nhiệm thiết kế. Với tôi, mỗi bộ tem Tết không chỉ là một tác phẩm mỹ thuật mà còn là một cuộc đối thoại với di sản, một hành trình tái hiện và làm mới những giá trị văn hóa truyền thống bằng ngôn ngữ tạo hình của thời đại hôm nay”, nhà thiết kế Nguyễn Quang Vinh chia sẻ.

Nói dài văn hóa Việt từ con tem đến những sản phẩm văn hoá

Không dừng lại trên khuôn khổ giấy nhỏ bé, hình ảnh tem Tết Bính Ngọ 2026 tiếp tục được lan tỏa qua các sản phẩm văn hóa khác.

Xuân Bính Ngọ 2026 thêm trọn vẹn khi những con tem mang thêm thông điệp quốc gia. Bưu điện Việt Nam đã chính thức phát hành 2 tờ tem truyền thông đặc biệt, kết hợp giá trị sử dụng - nghệ thuật - và lan tỏa hình ảnh Việt Nam ra thế giới.

Hai tờ tem truyền thông sử dụng mẫu tem mệnh giá 4.000 đồng trong bộ tem “Tết Bính Ngọ”, kèm vi-nhết, với hai chủ đề giàu ý nghĩa: Chiến lược Tài chính toàn diện quốc gia và Mã địa chỉ bưu chính quốc gia. Mỗi tờ tem gồm 10 mẫu tem, giá mặt 40.000 đồng/tờ. Tem

được bán tại bưu điện của một số địa phương theo diện tem công ích (giá bán cộng thêm 8% thuế VAT ngoài giá mặt).

Không chỉ là phương tiện thanh toán cước phí dịch vụ bưu chính, tem bưu chính Việt Nam kèm vi-nhết còn là tác phẩm nghệ thuật thu nhỏ - phản ánh lịch sử, văn hóa, thành tựu phát triển và chủ quyền quốc gia. Qua đó, mỗi con tem trở thành “sứ giả văn hóa”, góp phần truyền tải hình ảnh Việt Nam đến bạn bè quốc tế.

Nói dài những giá trị, nét đẹp của những bộ tem Tết năm con giáp năm nay, nhà thiết kế Nguyễn Quang Vinh cũng “bật mí” là anh cũng đã thiết kế những tấm bưu thiếp (postcard) với hình ảnh tem Tết Bính Ngọ và được đông đảo công chúng đón nhận như một cách lưu giữ kỷ ức Xuân.

Nhà thiết kế Nguyễn Quang Vinh cũng đã cùng với nhà thiết kế áo dài David Minh Đức đưa những bộ tem Tết Bính Ngọ lên bộ áo dài Tết 2026 và dự kiến sẽ được trình diễn trên sân khấu của Đài Truyền hình Việt Nam (VTV) trong những ngày Tết. Đây được xem là một sự kết hợp tuyệt vời giữa áo dài truyền thống Việt Nam và tem bưu chính.

Chia sẻ về bộ áo dài đặc biệt này, nhà thiết kế David Minh Đức cho biết: “Sứ mệnh của nhà thiết kế là bảo tồn và phát huy những giá trị của di sản, trong đó Áo Dài là một di sản của người Việt Nam. Trong suốt 30 năm qua, tôi đã thực hiện hàng chục bộ sưu tập, nhưng đây là lần đầu tiên tôi thực hiện một bộ sưu tập lấy cảm hứng từ tem bưu chính, bởi hình ảnh của linh vật biểu tượng Bính Ngọ trên tem Tết năm nay rất đậm đà bản sắc dân gian và rất phù hợp với áo dài truyền thống. Nhìn thấy màu sắc rực rỡ và hình ảnh linh vật dân gian trên tà áo là thấy luôn không khí rộn ràng của Tết đến xuân về”.

Đặc biệt, sự kết hợp giữa tem bưu chính và áo dài truyền thống đã mở ra một hướng đi mới, đưa tem Tết bước ra đời sống đương đại. Hình ảnh linh vật ngựa trên nền lụa tơ tằm Hà Đông, được các nghệ nhân làng nghề in, thêu, đính kết thủ công, đã tạo nên những tà áo dài vừa trang trọng, vừa đậm chất dân gian.

“Bộ sưu tập áo dài Tết 2026 không chỉ tôn vinh di sản, mà ca ngợi nét tài hoa của các nghệ nhân các làng nghề Việt Nam tưởng chừng mai một, nhưng được khôi phục, gìn giữ và phát huy tài năng trên các sản phẩm ứng dụng hiện đại. Bộ sưu tập được chúng tôi thực hiện với kỳ vọng đưa di sản tới đương đại, góp phần đưa những giá trị truyền thống đến gần hơn với đời sống hôm nay”, nhà thiết kế David Minh Đức chia sẻ.

Giữa nhịp sống hiện đại, những con tem Tết trên nhiều sản phẩm văn hoá lặng lẽ kể câu chuyện về mùa Xuân, về gia đình, về cội nguồn và bản sắc Việt. Nhỏ bé nhưng giàu ý nghĩa, tem bưu chính đã, đang và sẽ tiếp tục là nhịp cầu tinh tế nối dài văn hóa Việt trong mỗi độ Tết đến, Xuân về ✍

Hoàng Linh